

UNIWERSY-
TEKONOMICZNY
W POZNANIU

Projekt „Dostosowanie budynków oraz oferty dydaktycznej Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu do potrzeb studentów z niepełnosprawnością” o numerze POWR.03.05.00-00-A086/19 jest współfinansowany ze środków Unii Europejskiej w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój 2014 – 2020

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Podstawy wiedzy na temat osób z niepełnosprawnościami

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

UNIWERSYTET
EKONOMICZNY
W POZNANIU

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Prowadzimy warsztaty i szkolenia

Pracujemy wykorzystując innowacyjne metody, na przykład Design Thinking czy Service Design.

W czasie warsztatów pracujemy z przykładami rzeczywistych klientów, rozwijamy empatię i kreatywność, badamy ścieżki użytkowników (Customer Journey), prototypujemy.

Pomagamy budować dobre doświadczenie użytkownika.

Szczególnie skupiamy się na osobach ze specjalnymi potrzebami (dzieci, młodzież, osoby w ciąży, rodziny, osoby z niepełnosprawnościami, seniorzy i seniorki). Z osobami narażonymi na wykluczenie nasz zespół pracuje od niemal 20 lat.

Budujemy na doświadczeniu

Nasze warsztaty to nie nudne prezentacje. To czas i przestrzeń dla Was.

Zapraszamy do wspólnej pracy!

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

UNIwersYTET
EKONOMICZNY
W POZNANIU

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Prowadzimy audyty dostępności

**Organizujesz wydarzenie
lub konferencję?**

**Przygotowujesz się
do kontroli inwestycji?**

**Planujesz budowę
lub remont obiektu?**

Przedstawiciele naszej Fundacji od 15 lat prowadzą audyty dostępności przestrzeni, obiektów, budynków, lokali pod kątem potrzeb osób z różnymi typami niepełnosprawności.

Prowadzimy audyty dostępności

Współpracujemy z jednostkami samorządu
terytorialnego, Najwyższą
Izbą Kontroli, podmiotami publicznymi
i komercyjnymi w całym kraju.

**Audyt w Centrum ICHOT w
Poznaniu**

TROCHĘ TEORII NA TEMAT POSTRZEGANIA NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

UNIwersytet
EKONOMICZNY
W POZNANIU

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Modele niepełnosprawności

Indywidualny model niepełnosprawności

Osoba z niepełnosprawnością to osoba, której sprawność fizyczna, psychiczna lub umysłowa trwale lub okresowo utrudnia, ogranicza lub uniemożliwia życie codzienne, naukę, pracę oraz pełnienie ról społecznych, zgodnie z normami prawnymi i zwyczajowymi.

Spółeczny model niepełnosprawności

Niepełnosprawność wynika z uwarunkowań środowiska i usług (transport, edukacja, informatyka, telekomunikacja, ...), które są nieodpowiednio dostosowane do potrzeb osób z niepełnosprawnościami

Niepełnosprawność to jest

długotrwały stan, w którym występuje obniżenie sprawności funkcji fizycznych, psychicznych, intelektualnych lub sensorycznych, które na skutek barier istniejących w środowisku życia osoby z niepełnosprawnością uniemożliwiają na równi z osobami sprawnymi pełny udział w życiu społecznym. Konsekwencją niepełnosprawności może być tzw. niepełnosprawność społeczna.

Stopnie niepełnosprawności

Znaczny

osoba z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej i wymagającą, w celu pełnienia ról społecznych, stałej lub długotrwałej opieki i pomocy innych osób w związku z niezdolnością do samodzielnej egzystencji.

Umiarkowany

osoba z naruszoną sprawnością organizmu, niezdolną do pracy albo zdolną do pracy jedynie w warunkach pracy chronionej lub wymagającą czasowej albo częściowej pomocy innych osób w celu pełnienia ról społecznych.

Lekki

osoba o naruszonej sprawności organizmu, powodującej w sposób istotny obniżenie zdolności do wykonywania pracy, w porównaniu do zdolności, jaką wykazuje osoba o podobnych kwalifikacjach zawodowych z pełną sprawnością psychiczną i fizyczną

Podział - obniżona sprawność

- **sensoryczna** – brak, uszkodzenie lub zaburzenie funkcji zmysłowych (są to m.in. osoby niewidome, słabowidzące, Głuche, słabosłyszące, z zaburzeniami percepcji wzrokowej i słuchowej)
- **intelektualna** – upośledzenie umysłowe, demencja starcza
- **funkcjonowania społecznego** – zaburzenia równowagi nerwowej, emocjonalnej oraz zdrowia psychicznego
- **komunikacyjna** – utrudniony kontakt słowny (zaburzenia mowy, autyzm, jąkanie się)
- **ruchowa** – osoby z dysfunkcją narządu ruchu (wrodzoną lub nabytą)
- **psychofizyczna z powodu chorób somatycznych** – np. nowotwory, guz mózgu, cukrzyca, rak)

UNIWERSALNE PROJEKTOWANIE

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

UNIWERSYTET
EKONOMICZNY
W POZNANIU

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

ZASADY PROJ. UNIWERSALNEGO

1. **Użyteczność dla osób o różnej sprawności** (ang. Equitable Use).
2. **Elastyczność w użytkowaniu** (ang. Flexibility in Use).
3. **Proste i intuicyjne użytkowanie** (ang. Simple and Intuitive Use).
4. **Czytelna informacja** (ang. Perceptible Information).
5. **Tolerancja na błędy** (ang. Tolerance for Error).
6. **Wygodne użytkowanie bez wysiłku** (ang. Low Physical Effort).
7. **Wielkość i przestrzeń odpowiednie dla dostępu i użytkowania** (ang. Size and Space for Approach and User).
8. **Percepcja równości** (ang. Perception of Equality).

1. UŻYTECZNOŚĆ DLA OSÓB O RÓŻNEJ SPRAWNOŚCI

(ang. Equitable Use)

Projekt jest użyteczny i atrakcyjny dla ludzi o różnych umiejętnościach (możliwościach). Projekty powinny być realizowane z myślą o wszystkich użytkownikach.

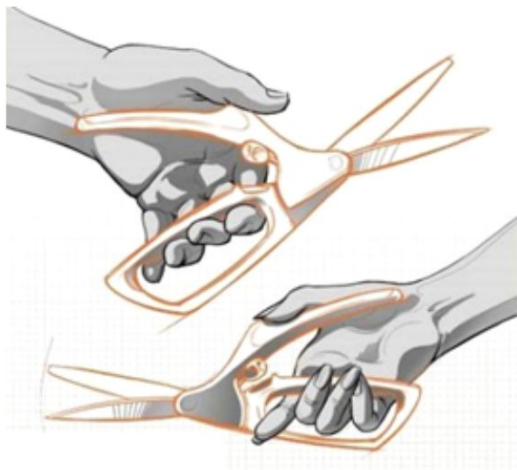

2. ELASTYCZNOŚĆ W UŻYTKOWANIU

(ang. Flexibility in Use)

Projekt uwzględnia szeroki zakres indywidualnych preferencji i umiejętności odbiorców.

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

UNIWERSYTET
EKONOMICZNY
W POZNANIU

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

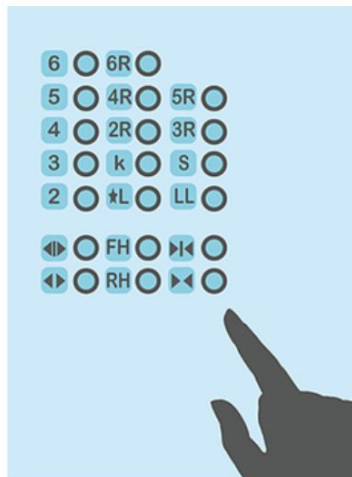

3. PROSTE I INTUICYJNE UŻYTKOWANIE

(ang. Simple and Intuitive Use)

Zastosowany projekt jest łatwy do zrozumienia, niezależnie od doświadczenia, wiedzy, umiejętności językowych czy obecnego poziomu koncentracji użytkownika.

4. CZYTELNA INFORMACJA

(ang. Perceptible Information)

Projekt w sposób efektywny łączy ze sobą niezbędne informacje dla użytkownika, niezależnie od warunków otoczenia lub zdolności sensorycznych użytkownika.

5. TOLERANCJA NA BŁĘDY

(ang. Tolerance for Error)

Projekt minimalizuje zagrożenia i negatywne skutki przypadkowego lub zamierzonego działania.

6. WYGODNE UŻYTKOWANIE BEZ WYSIŁKU

(ang. Low Physical Effort)

Projektowanie w taki sposób, aby produkt był efektywny, wygodny i wymagał minimalnego wysiłku użytkownika.

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

UNIWERSYTET
EKONOMICZNY
W POZNANIU

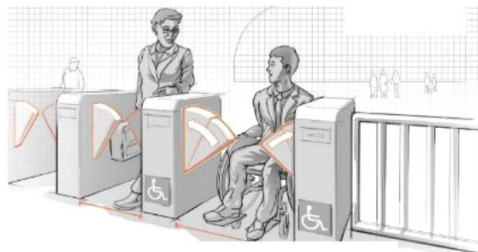
Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

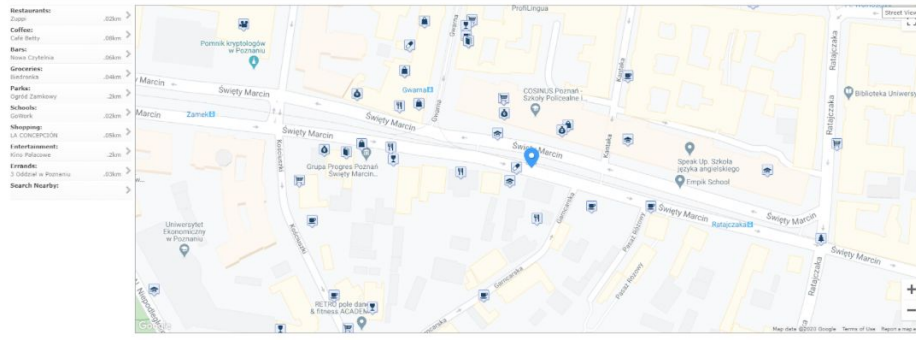
7. WIELKOŚĆ I PRZESTRZEŃ ODPOWIEDNIE DLA DOSTĘPU I UŻYTKOWNIKA

(ang. Size and Space for Approach and User)

Zasada zakłada konieczność dostosowania wielkości przestrzeni, elementów budynków czy przedmiotów do potrzeb jej użytkowników. W żadnym przypadku rozmiar tej przestrzeni nie powinien być przeszkodą w użytkowaniu. od rozmiaru ciała, postawy i mobilności użytkownika.

What's Nearby

8. PERCEPCJA RÓWNOŚCI

(ang. Perception of Equality)

Przestrzeń nie może powodować odczuwania dyskomfortu spowodowanego korzystaniem z niej i odczucia stygmatyzowania danej osoby.

PRAWNE RAMY NIEPEŁNOSPRAWNOŚCI

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

UNIwersytet
EKONOMICZNY
W POZNANIU

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Konwencja Praw Osób Niepełnosprawnych została przyjęta przez Zgromadzenie Ogólne Narodów Zjednoczonych 13 grudnia 2006 roku, rząd Polski podpisał ją 20 marca 2007 r., natomiast ratyfikacja Konwencji przez Polskę miała miejsce 6 września 2012 roku.

Celem Konwencji jest ochrona i zapewnienie pełnego i równego korzystania z praw człowieka i podstawowych wolności przez osoby z niepełnosprawnościami na równi ze wszystkimi innymi obywatelami. Polska zobowiązana jest do wprowadzenia w życie zawartych w Konwencji standardów postępowania w celu zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami realizacji ich praw.

Konwencja wskazuje osoby z niepełnosprawnościami, takie osoby, które mają długotrwale naruszoną sprawność fizyczną, umysłową, intelektualną lub w zakresie zmysłów co może, w oddziaływaniu z różnymi barierami, utrudniać im pełny i skuteczny udział w życiu społecznym, na zasadzie równości z innymi osobami.

Konwencja wprowadza niezwykle istotne definicje (Artykuł 1 Konwencji) związane z realizacją jej zapisów:

- **Komunikacja** - obejmuje języki, wyświetlanie tekstu, alfabet Braille'a, komunikację przez dotyk, dużą czcionkę, dostępne multimedia, jak i sposoby, środki i formy komunikowania się na piśmie, przy pomocy słuchu, języka uproszczonego, lektora oraz formy rozszerzone (augmentatywne) i alternatywne, w tym dostępną technologię informacyjno-komunikacyjną.
- **Język** - obejmuje język mówiony i język migowy oraz inne formy przekazu niewerbalnego
- **Dyskryminacja ze względu na niepełnosprawność** - oznacza jakiegokolwiek różnicowanie, wykluczanie lub ograniczanie ze względu na niepełnosprawność, którego celem lub skutkiem jest naruszenie lub zniweczenie uznania, korzystania z lub wykonywania wszelkich praw człowieka i podstawowych wolności w dziedzinie polityki, gospodarki, społecznej, kulturalnej, obywatelskiej lub w jakiegokolwiek innej, na zasadzie równości z innymi osobami. Obejmuje to wszelkie przejawy dyskryminacji, w tym odmowę racjonalnego usprawnienia.

- **Racjonalne usprawnienie** - oznacza konieczne i odpowiednie zmiany i dostosowania, nie nakładające nieproporcjonalnego lub nadmiernego obciążenia, jeśli jest to potrzebne w konkretnym przypadku, w celu zapewnienia osobom z niepełnosprawnościami możliwości korzystania z wszelkich praw człowieka i podstawowych wolności oraz ich wykonywania na zasadzie równości z innymi osobami.
- **Uniwersalne projektowanie** - oznacza projektowanie produktów, środowiska, programów i usług w taki sposób, by były użyteczne dla wszystkich, w możliwie największym stopniu, bez potrzeby adaptacji lub specjalistycznego projektowania. Uniwersalne projektowanie nie wyklucza pomocy technicznych dla szczególnych grup osób z niepełnosprawnościami, jeżeli jest to potrzebne.

- Artykuł 4 **Konwencji** zobowiązuje każde z Państw do zapewnienia i popierania pełnej realizacji wszystkich praw człowieka i podstawowych wolności wszystkich osób z niepełnosprawnościami, bez jakiegokolwiek dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność. W tym celu Państwa zobowiązują się do:
  - przyjęcia wszelkich odpowiednich środków ustawodawczych, administracyjnych i innych w celu wdrożenia praw uznanych w niniejszej konwencji,
  - podjęcia wszelkich odpowiednich środków, w tym ustawodawczych, w celu zmiany lub uchylecia obowiązujących ustaw, przepisów wykonawczych, zwyczajów i praktyk, które dyskryminują osoby z niepełnosprawnościami,
  - uwzględniania wymogu ochrony i popierania praw człowieka w odniesieniu do osób niepełnosprawnych w każdej polityce i każdym programie działania,

- powstrzymywania się od angażowania się w jakiejkolwiek działania lub praktyki, które są niezgodne z niniejszą konwencją i zapewnienia, że władze i instytucje publiczne będą działały zgodnie z niniejszą konwencją,
- podejmowania wszelkich odpowiednich działań w celu wyeliminowania dyskryminacji ze względu na niepełnosprawność przez jakąkolwiek osobę, organizację lub prywatne przedsiębiorstwo,
- odejmowania lub popierania badań i wytwarzania oraz zapewnienia dostępności i korzystania z towarów, usług, wyposażenia i urządzeń uniwersalnie zaprojektowanych, zgodnie z definicją zawartą w art. 2 niniejszej konwencji, i które powinny wymagać możliwie jak najmniejszych dostosowań i ponoszenia jak najmniejszych kosztów w celu zaspokojenia szczególnych potrzeb osób niepełnosprawnych, a także zobowiązują się do popierania zasady uniwersalnego projektowania przy tworzeniu norm i wytycznych,

- podejmowania lub popierania badań i tworzenia oraz popierania dostępności i wykorzystywania nowych technologii, w tym technologii informacyjno-komunikacyjnych, przedmiotów wspierających poruszanie się, urządzeń i wspomagających technologii, odpowiednich dla osób niepełnosprawnych, traktując priorytetowo technologie dostępne po przystępnych cenach,
- zapewniania osobom niepełnosprawnym dostępnej informacji o przedmiotach wspierających poruszanie się, urządzeniach i wspomagających technologiach, w tym nowych technologiach, a także o innych formach pomocy, usług i ułatwień,
- popierania szkoleń specjalistów i personelu pracującego z osobami niepełnosprawnymi, w zakresie praw uznanych w niniejszej konwencji, tak aby lepiej świadczone były pomoc i usługi gwarantowane na mocy tych praw.

- **Pozostałe Artykuły Konwencji:**
- **-Artykuł 5 "Równość i niedyskryminacja"**
- **-Artykuł 6 „Niepełnosprawne kobiety”**
- **-Artykuł 7 „Niepełnosprawne dzieci”**
- **-Artykuł 8 „Podnoszenie świadomości”**
- **-Artykuł 9 „Dostępność”**
- **-Artykuł 10 „Prawo do życia”**
- **-Artykuł 11 „Sytuacje zagrożenia i sytuacje wymagające pomocy humanitarnej”**
- **-Artykuł 12 „Równość wobec prawa”**
- **-Artykuł 13 „Dostęp do wymiaru sprawiedliwości”**
- **-Artykuł 14 „Wolność i bezpieczeństwo osobiste”**
- **-Artykuł 15 „Wolność od tortur lub okrutnego, niehumanitarnego albo poniżającego traktowania lub karania”**

- **Artykuł 16 „Wolność od wykorzystywania, przemocy i nadużyć”**
- **Artykuł 17 „Ochrona integralności osobistej”**
- **Artykuł 18 „Swoboda przemieszczania się i obywatelstwo”**
- **Artykuł 19 „Prowadzenie życia samodzielnie i przy włączeniu w społeczeństwo”**
- **Artykuł 20 „Mobilność”**
- **Artykuł 21 „Wolność wypowiedzenia się i wyrażania opinii oraz dostęp do informacji”**
- **Artykuł 22 „Poszanowanie prywatności”**
- **Artykuł 23 „Poszanowanie domu i rodziny”**

- **Artykuł 24 „Edukacja”** – niezwykle istotny w tym kontekście jest zapis Konwencji w wymienionym Artykule 24, p.5:

„Państwa Strony zapewnią, że osoby niepełnosprawne będą miały dostęp do powszechnego szkolnictwa wyższego, szkolenia zawodowego, kształcenia dorosłych i możliwości uczenia się przez całe życie, bez dyskryminacji i na zasadzie równości z innymi osobami. W tym celu Państwa Strony zagwarantują, że zapewnione będą racjonalne usprawnienia dla osób niepełnosprawnych.”

- **Artykuł 25 „Zdrowie”**
- **Artykuł 26 „Rehabilitacja”**
- **Artykuł 27 „Praca i zatrudnienie”**
- **Artykuł 28 „Odpowiednie warunki życia i ochrona socjalna”**
- **Artykuł 29 „Udział w życiu politycznym i publicznym”**
- **Artykuł 30 „Udział w życiu kulturalnym, rekreacji, wypoczynku i sporcie”**
- **(...)**

Pełny tekst Konwencji jest dostępny pod adresem:

- http://www.unic.un.org.pl/dokumenty/Konwencja_Praw_Osob_Niepelnosprawnych.pdf

Dostępność Plus

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

**Rzeczpospolita
Polska**

**UNIwersytet
EKONOMICZNY
W POZNANIU**

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

- Celem rządowego programu **DOSTĘPNOŚĆ PLUS** jest zapewnienie swobodnego dostępu do dóbr, usług oraz możliwości udziału w życiu społecznym i publicznym osób o szczególnych potrzebach. Koordynacją programu zajmuje się Minister ds. Inwestycji i Rozwoju.
- Program wspiera 8 obszarów:
  - 1. Architektura** - poprawa dostępności bloków, mieszkań, instytucji publicznych i otaczającej nas przestrzeni. Wszystkie nowe inwestycje budowlane będą spełniać warunki dostępności. Będą projektowane tak, aby każdy mógł z łatwością z nich korzystać. Dla istniejących budynków, pojawią się nowe możliwości ich modernizacji (na przykład montaż barierek, podjazdów, dźwigów, lekko otwierających się drzwi czy automatycznego oświetlenia).

2. Transport - Wszystkie nowo zakupione autobusy, tramwaje i pociągi będą dostępne dla osób o szczególnych potrzebach. Działania dotyczą nie tylko pojazdów, ale również całej infrastruktury okołotransportowej. Rząd planuje sukcesywne modernizowanie dworców, przystanków, zajezdni, poczekalni, peronów i węzłów przesiadkowych.

3. Edukacja - inwestycje, zakup wyposażenia i lepsza organizacja placówek oświatowych. Wyposażenie ich w sprzęt do nauczania np. niewidomych czy niesłyszących uczniów, lepsze oznaczenie pomieszczeń i korytarzy, kształcenie nauczycieli i przyszłych profesjonalistów. Przedszkola, szkoły i uczelnie staną się miejscami przyjaznymi wszystkim. Wiedza o dostępności pojawi się jako element programów nauczania w różnych zawodach np. architekt, urbanista czy programista.

Działanie 12. Studia bez barier - zorganizowaniu konkursu, w którym wybranych zostanie 100 uczelni, które otrzymają środki na likwidację barier w dostępie do edukacji. Dodatkowo uczelnie te będą mogły wprowadzić do swoich programów nauczania wyrównujące szanse studentów z niepełnosprawnościami (na przykład: egzaminy czy wykłady on-line; możliwość załatwienia spraw studenckich przez Internet; możliwość zrobienia kursu na prawo jazdy przez studenta z niepełnosprawnością).

Działanie 13. Dostępność w programach kształcenia – celem jest uwrażliwienie studentów, w tym szczególnie kierunków technicznych, pedagogicznych i artystycznych na różne potrzeby osób w społeczeństwie, poprzez uwzględnienie dostępności w programach kształcenia. W tym celu na kierunkach między innymi architektury, architektury wnętrz, budownictwa, urbanistyki, informatyki, programowania, wzornictwa przemysłowego, inżynierii lądowej projektowania, wzornictwa, przewidziane jest opracowanie i wdrożenie modelowych programów edukacyjnych w zakresie projektowania uniwersalnego.

Działanie 14. Kadry dla edukacji włączającej - Zwiększenie kompetencji, umiejętności i zmiana postaw wobec uczniów i studentów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi to warunek konieczny dla rozwoju i upowszechnienia włączających form edukacji. Dotyczy to zarówno personelu, kadry szkół i uczelni, jak i ich organów prowadzących, oraz innych pracowników placówek edukacyjnych, pracowników nadzoru pedagogicznego i pracowników uczelni.

4. Służba zdrowia - poprawa dostępności architektonicznej przychodni i szpitali, które będą wyposażone w sprzęt ułatwiający komunikację (z osobą niesłyszącą, z osobą z zaburzeniami mowy) oraz swobodne poruszanie się (oznaczenia, podjazdy, odnośniki). Zostaną wprowadzone zmiany w procedurach z uwzględnieniem różnych potrzeb pacjentów oraz dodatkowe inwestycje w obszarze telemedycyny.

5. Cyfryzacja - Wszystkie serwisy administracji rządowej staną się dostępne tak, aby każdy obywatel mógł załatwić sprawę urzędową w szybki i wygodny sposób. Nadawców programów telewizyjnych będą zobowiązani do zapewnienia dostępności odbioru treści dla osób z różnymi niepełnosprawnościami.

6. Usługi - osobom z niepełnosprawnościami zostanie zapewniona możliwość swobodnego skorzystania z usług powszechnych (komunikacja, poczta, transport, zakupy), także w wersji on-line. Zwiększy się dostęp do różnego rodzaju wydarzeń kulturalnych i społecznych np. poprzez poprawę dostępności obiektów sportowych, terenów rekreacyjnych oraz zabytków i miejsc kultury. Przedstawiciele administracji rządowej dążyć będą do sytuacji, w której osoby z niepełnosprawnością albo z krótkotrwałą dysfunkcją ruchu nie były ograniczone żadnymi barierami, żeby mogły korzystać z życia społecznego na równych prawach.

7. Konkurencyjność przedsiębiorstw – wsparcie przedsiębiorstw przy wprowadzaniu nowych, innowacyjnych produktów, technologii i usług. Wszystkie wspierane przez rząd projekty będą miały na celu ogólne polepszenie jakości życia społeczeństwa. Projekty te będą dotyczyć różnych dziedzin m.in. ekologii, zdrowia, edukacji. Powstaną centra wiedzy projektowania uniwersalnego, dzięki czemu coraz więcej produktów i usług będzie dostosowana do potrzeb różnych odbiorców.

8. Koordynacja - Zapewnienie ośrodka koordynującego, którego zadaniem będzie tworzenie polityki państwa i zarządzanie procesami w zakresie poprawy dostępności. Program zakłada przygotowanie odrębnej, horyzontalnej ustawy o dostępności. Jej celem będzie stworzenie podstaw prawnych dla efektywnego wdrażania dostępności.

Zakładane przez rząd efekty programu **DOSTĘPNOŚĆ PLUS** (do 2025 roku)

- w około **1 000 miejsc** i budynków użyteczności publicznej, w których zniesione zostaną bariery architektoniczne i komunikacyjne;
- systematyczna poprawa istniejącej infrastruktury i otoczenia (dworce, przystanki, parki, chodniki);
- dostępne nowo budowane budynki użyteczności publicznej i mieszkalnictwa wielorodzinnego;
- dostępne nowo zakupione autobusy i tramwaje;
- **100 gmin**, w których poprawiona zostanie jakość przestrzeni publicznej (likwidacja barier);
- dostępne strony internetowe wszystkich urzędów i instytucji;
- dostępna dla wszystkich co najmniej połowa czasu antenowego w TV.

Więcej o programie **DOSTĘPNOŚĆ PLUS** na stronie:

<https://www.funduszeuropejskie.gov.pl/strony/o-funduszach/fundusze-europejskie-bez-barier/dostepnosc-plu>

sl

USTAWA Z 19 LIPCA 2019 ROKU O ZAPEWNIENIU DOSTĘPNOŚCI OSOBOM ZE SZCZEGÓLNYMI POTRZEBAMI

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

**Rzeczpospolita
Polska**

**UNIWERSYTET
EKONOMICZNY
W POZNANIU**

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

USTAWA O DOSTĘPNOŚCI

- **Istotne terminy:**
- 19.07.2019 – uchwalenie Ustawy
- 05.09.2019 – ogłoszenie Ustawy
- 20.09.2019 – wejście w życie Ustawy
- 30.09.2020 – od tego terminu należy powołać koordynatora dostępności
- 31.03.2021 – do tego dnia każdy podmiot publiczny musi przygotować pierwszy raport o zapewnieniu dostępności (art. 11 Ustawy). Kolejne raporty muszą być publikowane w BIP co cztery lata.

USTAWA O DOSTĘPNOŚCI

- 06.09.2021 – ważna data:
  - po tej dacie dostęp alternatywny musi być traktowany jako sytuacja WYJĄTKOWA – szczególne potrzeby muszą być zapewniane z wykorzystaniem projektowania uniwersalnego lub racjonalnych usprawnień
  - od tego dnia podmioty realizujące zadania finansowane ze środków publicznych na podstawie umowy z podmiotem publicznym muszą spełniać wymagania określone w art. 6. Ustawy, czyli zapewniać podstawową dostępność architektoniczną, cyfrową i informacyjno - komunikacyjną
  - po tej dacie osobom ze szczególnymi potrzebami będzie przysługiwała **skarga na brak dostępności,**

USTAWA O DOSTĘPNOŚCI

- od tego dnia przy zlecaniu zadań przez podmiot publiczny innym podmiotom w umowie muszą być zawarte wymagania dotyczące dostępności dla osób ze szczególnymi potrzebami
- pacjenci ze szczególnymi potrzebami mają prawo do informacji w wersjach dostępnych – zgodnych z ustawą o języku migowym – czyli na przykład w formie filmu zawierającego nagranie tłumacza PJM

USTAWA O DOSTĘPNOŚCI

DOSTĘPNOŚĆ ARCHITEKTONICZNA

- zapewnienie możliwości poruszania się po piętrach i pomiędzy piętrami,
- umożliwienie dotarcia do wszystkich pomieszczeń (z wyjątkiem technicznych) w budynku,
- umożliwienie nawigacji wewnątrz budynku w szczególności osobom z wadami wzroku oraz słuchu.
- umożliwienie wejścia do budynku z psem asystującym,
- zapewnienie bezpiecznej ewakuacji z budynku wszystkim, w tym osobom z niepełnosprawnościami.

USTAWA O DOSTĘPNOŚCI

DOSTĘPNOŚĆ CYFROWA – obowiązek zapewnienia dostępności stron i aplikacji mobilnych w zakresie:

- strony podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej,
- danych teleadresowych podmiotu i linku do strony podmiotowej w BIP,
- narzędzi kontaktowych (np. formularzy, wideotłumacza języka migowego itp.),
- nawigacji,
- deklaracji dostępności,
- multimediiów,
- informacji dotyczących sytuacji kryzysowej,
- dokumentów urzędowych oraz wzorów umów lub wzorów innych dokumentów przeznaczonych do zaciągania zobowiązań cywilnoprawnych
- we wszystkich filmach (poza transmisjami na żywo), które zostaną opublikowane **po 23 września 2020**, muszą się znaleźć napisy (w sytuacji, gdy materiał emitowany na żywo będzie później udostępniany publicznie, także musi posiadać napisy)

USTAWA O DOSTĘPNOŚCI

DOSTĘPNOŚĆ INFORMACYJNO - KOMUNIKACYJNA:

- urządzenie ułatwiające słyszenie – np. pętla indukcyjna,
- opis pracy i zadań urzędu w tekście łatwym do czytania i rozumienia (ETR) – więcej na <http://www.power.gov.pl/media/13597/informacja-dla-wszystkich.pdf>
- opis pracy i zadań urzędu – w formie, którą prawidłowo odczyta czytnik ekranu,
- możliwość komunikacji w innej formie wskazanej przez osobę ze szczególnymi potrzebami – np. przez e-mail, SMS albo pisząc na kartce (to ostatnie może być przydatne dla osób niemówiących, które słyszą),
- tłumacza PJM – dostępnego na życzenie osoby głuchej, bezpłatnie i bez konieczności wcześniejszego umawiania się,
- film w PJM na stronie internetowej informujący o pracy urzędu i dostępności tłumacza,
- możliwość złożenia wniosku w formie filmu w PJM, który następnie zostanie przetłumaczony na język polski, podobnie jak odpowiedź na wniosek.

USTAWA O DOSTĘPNOŚCI

OBOWIĄZKI KOORDYNATORA/KOORDYNATORKI DS. DOSTĘPNOŚCI:

- przeprowadzanie lub zlecanie audytów dostępności instytucji – aby zdiagnozować miejsca, w których trzeba zapewnić/ poprawić dostępność,
- analiza procedur funkcjonujących w instytucji – żeby zapewnić wygodę korzystania osobom ze szczególnymi potrzebami,
- opiniowanie rozwiązań z zakresu dostępności,
- przygotowanie i wdrożenie planu działania na rzecz poprawy dostępności.

USTAWA O DOSTĘPNOŚCI

- **Fundusz Dostępności** – udzielanie będzie wsparcie finansowe na dostosowanie budynków podmiotów publicznych oraz budynków mieszkalnictwa wielorodzinnego. To dzięki tym środkom będziemy mogli budować windy i inne usprawnienia w budynkach – co jest bardzo wyraźnym oczekiwaniem społecznym. Wsparcie ze środków Funduszu, udzielane będzie w formie pożyczki ale z możliwością częściowego jej umorzenia po spełnieniu określonych kryteriów (np. jeśli z inwestycji korzystać będzie duża liczba osób z niepełnosprawnościami czy seniorów).

USTAWA O DOSTĘPNOŚCI

- **Skarga na brak dostępności** – Na podmioty publiczne, które nie spełnią minimalnych wymagań w zakresie dostępności, przysługiwać będzie skarga na brak dostępności. W celu jej złożenia, osoba ze szczególnymi potrzebami będzie musiała najpierw zawnioskować o zapewnienie jej dostępności, a dopiero brak lub niewłaściwa reakcja ze strony podmiotu publicznego umożliwi złożenie skargi do Prezesa Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Pozytywne rozpatrzenie skargi może skutkować nakazem zapewnienia dostępności, a niewywiązanie się z tego – nałożeniem kary pieniężnej.

USTAWA O DOSTĘPNOŚCI

- **Nieobowiązkowa certyfikacja** – ma służyć poprawie dostępności – dla podmiotów prywatnych i organizacji pozarządowych. Podmioty prywatne i organizacje pozarządowe, które zdecydują się na audyt, potwierdzający ich dostępność w certyfikacie będą mogły uzyskać 5 proc. zniżkę we wpłatach przekazywanych do Państwowego Funduszu Rehabilitacji Osób Niepełnosprawnych. Rozwiązania te powinny zachęcać firmy prywatne do zadbania o swoją dostępność.

PODSTAWY SAVOIR-VIVRE WOBEC OSÓB Z NIEPEŁNOSPRAWNOŚCIAMI

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

**Rzeczpospolita
Polska**

**UNIWERSYTET
EKONOMICZNY
W POZNANIU**

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Podstawowe zasady savoir-vivre

Szanuj osobę

Zanim pomożesz - **zapytaj**

Bądź **taktowny** inicjując kontakt fizyczny

Pomyśl zanim powiesz

Niczego **nie zakładaj z góry**

Reaguj **uprzejmie** na prośby osób z niepełnosprawnościami

Język

Osoba na pierwszym miejscu

Osoba z niepełnosprawnością

Nie używaj słów, które **stygmatyzują** “kaleka”, “upośledzony”, “inwalida” ani eufemizmów “sprawny inaczej”, “specjalnej troski”, “Muminki” (o osobach z Zespołem Downa)

Możesz używać wyrażeń idiomatycznych jak “do zobaczenia”, “Dobrze było Cię widzieć” itd np. w stosunku do osób niewidomych

Nieppełnosprawność ruchowa

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

UNIWERSYTET
EKONOMICZNY
W POZNANIU

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

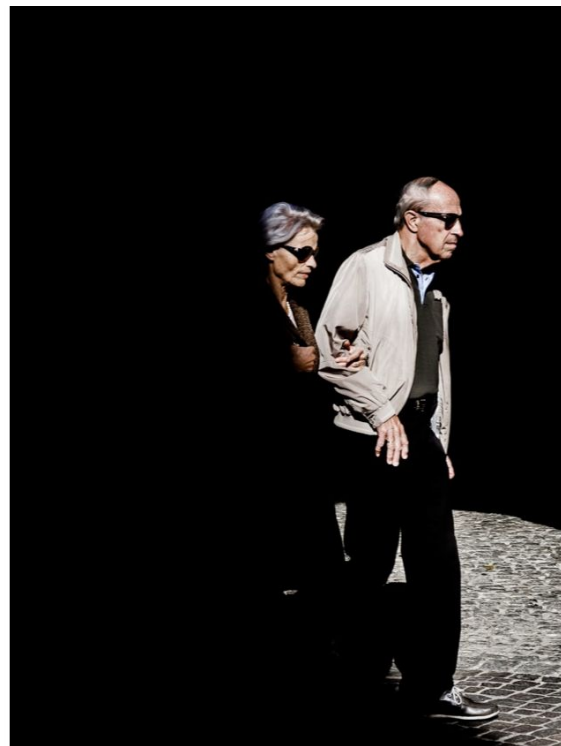

Niepełnosprawność ruchowa

- Osoby są ludźmi, a nie sprzętami
- Wózek to część przestrzeni osobistej osoby
- Elementy wózka mogą się urwać, jeśli podniesiesz go nieumiejętnie
- Zachowuj kontakt wzrokowy
- Jeśli np. kasa jest za wysoko, wyjdź zza niej
- Podjazdy wolne od przeszkód
- Osoby poruszające się o kulach lub lasce potrzebują ramion, by zachować równowagę - nigdy za nie nie chwytaj

Dysfunkcje wzroku

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

UNIWERSYTET
EKONOMICZNY
W POZNANIU

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Dysfunkcje wzroku

- Zanim nawiążesz kontakt fizyczny, uprzedź o tym osobę niewidomą
- Ręce pomagają utrzymać równowagę - nie chwytaj za nie, zaproponuj swoje ramię
- Idź po przeciwnej stronie niż pies asystent.
- Możesz opisywać otoczenie - i wskazywać przeszkody np. schody w górę, na wprost dziura w chodniku,
- Samo “uważaj!” nie wystarczy, potrzebne są konkretne wskazówki
- Nie dotykaj laski, nie przekładaj jej
- Jeśli musisz już iść, opisz osobie gdzie się znajduje i nie zostawiaj jej na środku pomieszczenia

Dysfunkcje słuchu

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

UNIWERSYTET
EKONOMICZNY
W POZNANIU

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Dysfunkcje słuchu

- Polski język migowy to zupełnie inny język
- Dla osób, których pierwszym językiem jest PJM mają trudność z czytaniem z ruchu warg
- Jeżeli obecny jest tłumacz - komunikuj się z osobą, z którą rozmawiasz, nie z tłumaczem
- Zanim zaczniesz mówić - upewnij się, że osoba na Ciebie patrzy
- W prostych interakcjach często wystarcza pisanie
- Jeśli nie rozumiesz co osoba mówi - poinformuj ją o tym
- Jeśli osoba nie rozumie, co mówisz, powiedz to inaczej
- Nie musisz krzyczeć ;)

Mam na imię Mateusz, a oto mój znak migowy.

APARAT SŁUCHOWY

PĘTLA INDUKCYJNA

HD

Zaburzenia psychiczne

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

UNIWERSYTET
EKONOMICZNY
W POZNANIU

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Zaburzenia psychiczne

- Nie jest łatwo rozpoznać zaburzenie psychiczne u osoby, z którą mamy kontakt (np. u klienta)
- Nie przyjmuj postawy konfrontacyjnej czy prowokacyjnej, która jeszcze bardziej pobudzi klienta
- Osoby z zaburzeniami psychicznymi potrzebują empatii i zrozumienia, jak każdy z nas
- W przypadku zachowań agresywnych zawsze dbamy o zdrowie i bezpieczeństwo własne, ale innych osób w otoczeniu
- Zachowaj spokój i opanowanie, bez okazywania strachu. Atak agresji powinien spotkać się z łagodnym i spokojnym tonem

Zaburzenia mowy

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

UNIWERSYTET
EKONOMICZNY
W POZNANIU

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

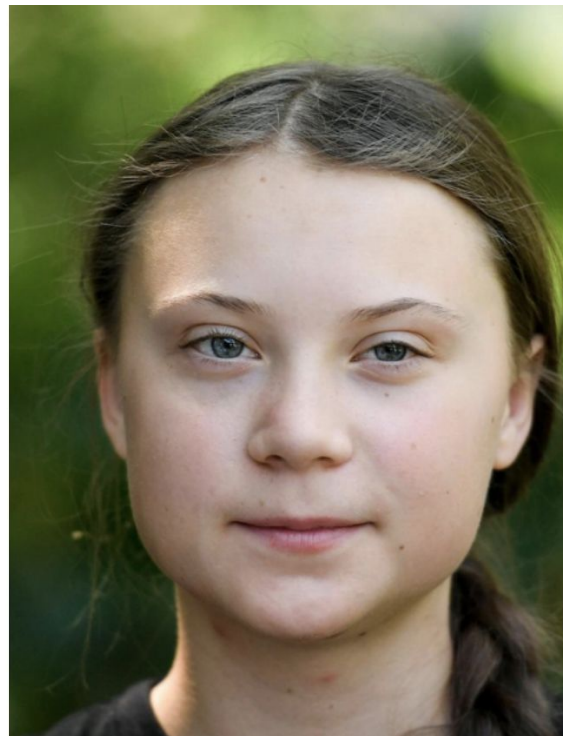

Zaburzenia mowy

- Nie przerywaj
- Nie kończ zdań za osobę
- Jeśli nie zrozumiałeś, poproś o powtórzenie
- Dla sprawdzenia możesz powtórzyć informację - osoba potwierdzi lub zaprzeczy

Osoby w spektrum autyzmu

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

UNIWERSYTET
EKONOMICZNY
W POZNANIU

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Osoba w spektrum autyzmu

- Bądźmy przyjaźni
- Nie narzucamy się swoim zachowaniem
- Gdy osoba nie patrzy nam w oczy w czasie rozmowy nie ignorujemy jej potrzeb
- Bądźmy przewidywalni, uprzedzajmy o planowanych zmianach
- Unikajmy abstrakcyjnych pojęć, idiomów, żartów, ironii
- Osoby w spektrum autyzmu w nowej sytuacji mogą się czuć nieswojo, dlatego np. Mogą się kołysać, podskakiwać, machać rękoma. Nie zwracajmy na to uwagi - nie jest to przejaw agresji

Amazing things happen

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

UNIWERSYTET
EKONOMICZNY
W POZNANIU

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Zaburzenia wzrostu

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

UNIwersytet
EKONOMICZNY
W POZNANIU

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

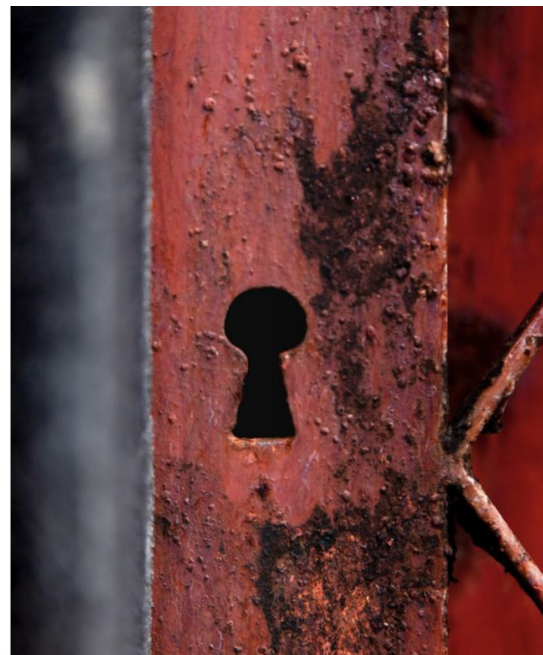

Zaburzenia wzrostu

- Nie zachowuj się protekcyjnie - to, że osoba jest niska nie znaczy, że jest dzieckiem
- Zachowuj kontakt wzrokowy - możesz odsunąć się na odpowiednią odległość, żeby osoba nie musiała zadzierać głowy
- Nie używaj potocznych określeń typu “karzeł”

Ukryta niepełnosprawność

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

UNIWERSYTET
EKONOMICZNY
W POZNANIU

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

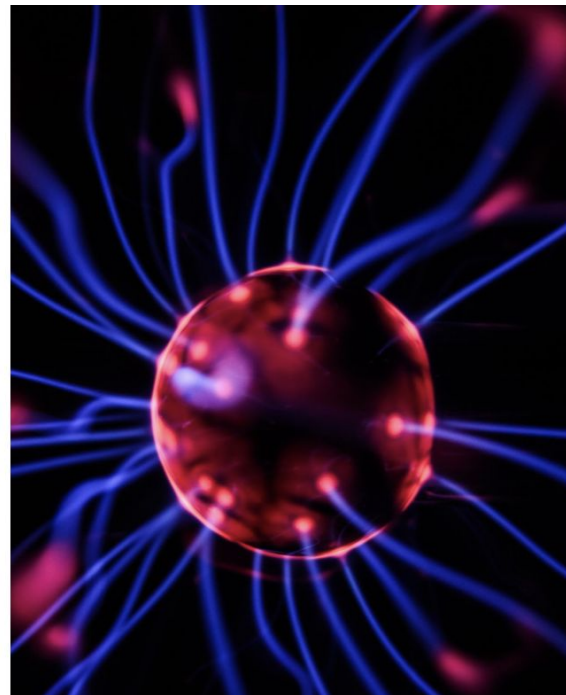

Ukryta niepełnosprawność

- Nie każda niepełnosprawność jest widoczna
- Osoba może np. poprosić o zapisanie dla niej informacji lub o kilkakrotne powtórzenie jej
- Niektóre osoby potrzebują miejsc siedzących ze względu na stan zdrowia (choroby nowotworowe, choroby krążenia) lub przyjmowane leki
- Szanuj potrzeby i prośby takiej osoby - choć tego nie widać, jej niepełnosprawność również jest prawdziwa

Epilepsja

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

UNIWERSYTET
EKONOMICZNY
W POZNANIU

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Epilepsja

- Napady padaczkowe mogą mieć przebieg gwałtowny lub może się wydawać, że osoba jest w transie
- Podczas napadów częściowych złożonych, osoba może chodzić lub wykonywać różne czynności chociaż w rzeczywistości jest nieprzytomna
- Zabezpiecz głowę - wezwij pomoc - czekaj aż atak minie
- Zapewnij odosobnienie - osoba może po ataku czuć się dezorientowana i zawstydzona. Daj przestrzeń, by mogła dojść do siebie
- Napady padaczkowe mogą wywoływać światła stroboskopowe itp.

Zaburzenia poznawcze

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

UNIWERSYTET
EKONOMICZNY
W POZNANIU

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Zaburzenia poznawcze

- Osoby z niepełnosprawnością intelektualną
- Nie używaj dziecięcego języka, nie traktuj protekcjonalnie
- Używaj prostych jasnych sformułowań, konkretnych, a nie abstrakcyjnych pojęć
- Zadawaj pytania neutralne, niektóre osoby mogą starać się mówić to, co chcesz usłyszeć. Możesz zweryfikować odpowiedź zadając pytanie w inny sposób
- Bądź cierpliwy - osoby mogą mieć problem z szybkim podjęciem decyzji
- W sytuacji kryzysowej zachowaj spokój i udzielaj pomocy tak, jak każdej innej osobie
- Możesz zapytać czy osoba ma swojego asystenta lub czy przyjmuje lekarstwa

Zwierzęta asystujące

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

UNIWERSYTET
EKONOMICZNY
W POZNANIU

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Zwierzęta asystujące

- Pies przewodnik osoby niewidomej lub niedowidzącej
- Pies asystujący osobie niepełnosprawnej ruchowo
- Pies asystujący osobie niesłyszącej lub chorującej na epilepsję
- Zwierzęta pomagające osobom z niepełnosprawnościami, są wyszkolone i dobrze się zachowują

Ewakuacja

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

**Rzeczpospolita
Polska**

**UNIwersYTET
EKONOMICZNY
W POZNANIU**

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Ewakuacja

- Wyznaczone miejsce dla osób z niepełnosprawnościami
- Opracowane i przećwiczone procedury ewakuacji
- Osoby z niepełnosprawnościami mogą potrzebować pomocy nawet, jeśli znają teren, na którym się znajdują
- Osoby z zaburzeniami poznawczymi mogą mieć problem z zastosowaniem się do wskazówek

Niepełnosprawność nie określa osoby

Traktuj osoby z niepełnosprawnościami jak indywidualne **jednostki**

Nie zmieniaj ich w bohaterów czy ofiary

ZAPYTAJ!

Rzeczpospolita
Polska

UNIwersytet
EKONOMICZNY
W POZNANIU

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

Fundacja Inicjatyw Społecznych MILI LUDZIE

info@mililudzie.org

facebook.com/fundacjamililudzie

www.mililudzie.org

tel. 603 78 24 78

Fundusze
Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

UNIWERSYTET
EKONOMICZNY
W POZNANIU

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ!

Fundusze Europejskie
Wiedza Edukacja Rozwój

Rzeczpospolita
Polska

UNIWERSYTET
EKONOMICZNY
W POZNANIU

Unia Europejska
Europejski Fundusz Społeczny

